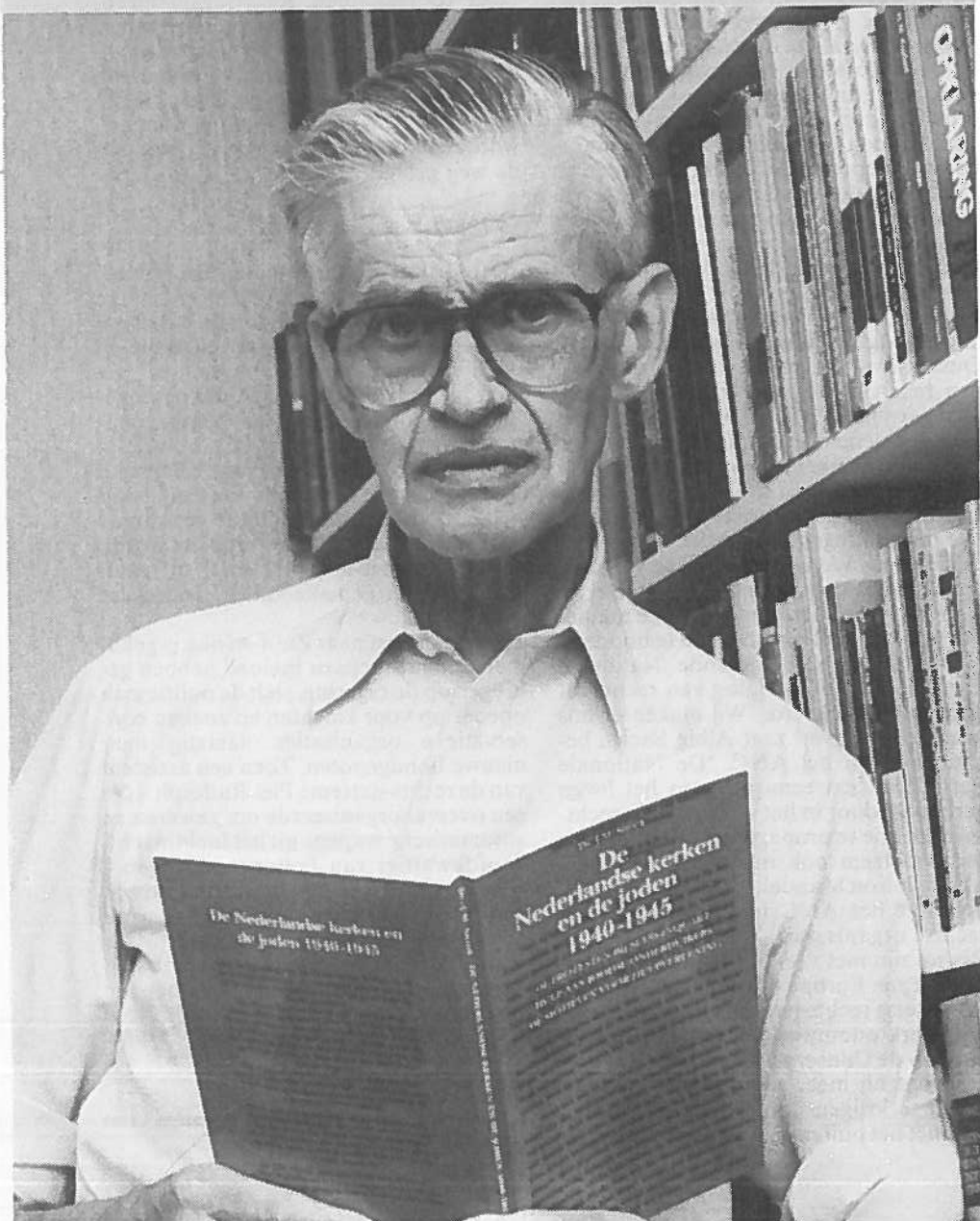

Heldenrol bisschoppen klinkklare onzin

De bisschoppen in de oorlog helden? Kom nou. Dick Houwaart mengt zich in het debat over de jodenvervolgung. 'De bisschoppen waagden helemaal niets'.

Over de polemiek tussen Hans Jansen en Johan Snoek over de betekenis van het verzet van de kerken tegen de jodenvervolgung valt eindeloos te discussiëren. Niet alleen omdat de materie ingewikkeld en boeiend is, maar ook omdat de emoties een rol spelen bij het bepalen van standpunten. Terecht zegt Snoek (HN 25 augustus) dat het moeilijk is je goed in te leven in de problemen en gevaren van de jaren 1940-1945. Men kan het zien in de boeken van Adriaan Venema over onder anderen schrijvers en uitgevers en hun collaboratie. Venema, na de oorlog geboren, haalt gelukkig heel wat boven water, dat lang het daglicht niet kon velen, maar daarbij gaat hij uit van zwart-witpatronen, wat hem dan ook nogal wat vijanden heeft bezorgd.

Een tweede moeilijkheid is dat men langzamerhand goed ingevoerd moet zijn om alle hoofd- en bijrollen nog te kunnen onderscheiden. Ook dat blijkt uit de felle, zelfs hartstochtelijke discussie, die er naar aanleiding van de boeken van Venema is ontstaan.

Hetzelfde dreigt nu een beetje te gebeuren in de discussie tussen Jansen en Snoek. Eerst dit. Ik ben geen zwart-witdenker. Ik ben er in de loop der jaren van overtuigd geraakt dat er vele grijstinten in het leven zijn en dat het natuurlijk niet aangaat mensen om één slechte daad te veroordelen, ook al zouden ze daarna nooit meer iets goed hebben gedaan.

We moeten daarbij evenwel niet de ogen sluiten voor de werkelijkheid. En die werkelijkheid in de jaren 1940-1945 was voor negentig procent van de Nederlanders zoals Heldring dat onlangs in NRC Handelsblad schreef: Hoe kom ik de oorlog zonder al te veel kleerscheuren door? Met andere woorden: om de namen van de helden op te schrijven zijn een paar dikke schriften voldoende.

De vraag waarover Jansen en Snoek nu twisten, is of de namen van de bisschoppen van de rooms-katholieke kerk ook in die paar schriften thuishoren.

Bruine synode

Snoek constateert in zijn boek *De Nederlandse kerken en de joden 1940-1945*, dat ze in de galerij helden moeten worden ondergebracht. De koppenmakers van HN (want ik neem aan dat Snoek dat niet bedacht heeft) maken het nog erger en zetten boven zijn verhaal: 'Bisschoppen waagden hun leven om joden te helpen'. Ik kan me voorstellen dat Jansen daar boos over is, en dat ben ik dan met hem eens. Immers, uit geen enkel geschrift of brief of maatregel van de Duitse bezetters blijkt dat de bisschoppen hun leven op het spel hebben gezet. Het is dan ook klinkklare onzin.

De bisschoppen hebben brieven ondertekend, verklaringen mede ondertekend, de beminde gelovigen aangespoord dapper te zijn, en verder?

Natuurlijk, er zijn individuele rooms-katholieken geweest zoals er protestan-

Snoek: 'Moedige bisschoppen'.